GÜNÜMÜZ DÜNYASI VE TOPLUMUMUZUN GERÇEKLERİ ÇERÇEVESİNDE REKABETÇİ YAKLAŞIM

Mehmet ŞİMŞEK

Maliye Bakanı

•••

Sevgili Başkan, değerli Kurul üyeleri, sevgili Rekabet Kurumu çalışanları, hanımefendiler, beyefendiler; ben de değerli Başkanımıza daveti için teşekkür ediyorum.

Bugün burada sizlerle bulunmak dolayı da çok mutluyum.

İlk kez bir Kamu Kuruluşuna bu türden bir sohbet için geldim; umarım sizler için, bizler için faydalı bir saat olur.

Tabii, -aslında yukarıda da söyledim- Türkiye'de rekabet konusu belki iyi anlaşılamadığı için, önemi iyi algılanmadığı için Rekabet Kurumu da belki yeterince ön planda değil. Uzun yıllar birçok ülkenin makroekonomik analizini yapan birisi olarak şunu çok açık yüreklilikle söyleyebilirim ki; bu Kurum işlevi itibarıyla en az Merkez Bankası kadar önemli. Standart ekonomistler bile, güçlü ekonomik performansı - zayıf ekonomik performansı genelde makroekonomik dinamiklere bağlarlar, makroekonomik politikalara bağlarlar (para politikası, maliye politikası vesaire.) O, kısmen doğru bir yaklaşımdır. Bence doğru yaklaşımı daha mikro düzeyde, -burada işin içine rekabet giriyor- aramak lazım.

Ekonomi literatüründe çok basit bir şey var. Refah seviyesini biz, kişi başına milli gelir olarak ölçeriz. Belki mükemmel bir ölçü değil ama sonuçta, ülkenin gayri safi yurtiçi hasılası alınır, milli geliri alınır, -basitleştiriyorum- nüfusa bölünür; diyelim ki, Türkiye'nin kişi başına milli geliri 2008 yılında 10 bin küsur dolar, 2009 yılında belki 8500 doların üzerine çıkacak. Sonuçta, o bir rakam. Amerika'nın 47 bin dolar. Dolayısıyla, Amerika'nın refah seviyesi yüksek.

Peki, kişi başına milli geliri belirleyen, -basitleştirmek istiyorum, ekonomide, model kurarsınız, kompleks bir dünyayı basite indirgersiniz- o türden bir yaklaşım içerisine girersek, nedir belirleyici olan? Sadece iki tane basit faktör: Birisi, nüfusun ne kadarının çalıştığı, dolayısıyla, "iş gücü kullanımı" diyelim, -basitleştiriyorum- bir diğeri de verimliliktir; ikisinin çarpımı size kişi başına milli

geliri verir. "Nüfusun yüzde kaç çalışıyor, -basitleştiriyorum- ve hangi seviyedeki verimlilikle çalışıyor" dediğiniz an kişi başına milli geliri bulursunuz.

Peki, verimliliği ne belirler? Bir sürü faktör de, ama en önemli faktör rekabettir.

Tabii, "rekabet gücü" deyince herkes uluslararası rekabet gücünden, kurdan, enerji fiyatlarından bahseder. Onlar doğru şeyler. Aslında özüne inerseniz gözden kaçırılan çok basit bir husus var. Ülke içinde çok yoğun ve adil bir rekabet ortamı oluşturursanız (Level playing fields), biliyorsunuz, futbol oynarken sahanın iki tarafı, direklerin yüksekliği falan aşağı yukarı eşittir, yani adil bir rekabet ortamı oluşturursanız, aslında o zaman o ülkede ciddi ölçüde inovasyon olur ve verimlilik artar. Bu çok önemli.

Özetle, sizin, Rekabet Kurumu olarak temsil ettiğiniz ve esas olarak işlev alanınıza giren konu hakikaten Türkiye'nin geleceği açısından çok kritik. Dediğim gibi, bu maalesef yeterince ne algılanıyor ne de uygulamada bunu görebiliyoruz.

Peki, rekabet ortamı nasıl iyileştirilir? Doğru değil ama bazen, -siyaseten de şey oluyor- "bu Hükümetin bir programı yok, bir vizyonu yok" diyorlar. Ortaya çok basit iki tane şey koysam, bir yaklaşım şu olurdu: Ülke içinde rekabet ortamını iyileştirmek, yani rekabeti yoğunlaştırmak ve rekabet ortamını adilleştirmek, daha adil hâle getirmek. Bu, Türkiye'de büyük ölçüde, beraberinde verimliliği, beraberinde inovasyonu, yenilikçiliği getirir ve Türkiye'nin refah seviyesi patlar; ben inanıyorum. Diğer bir parça da ne olurdu? Uluslararası rekabet gücünü nasıl arttırırız; o da çok önemli. Orada da; uzun dönemde eğitime, yani beşeri sermayeye yatırım, bizim bildiğimiz fiziki altyapıya yatırım, Ar-Ge'ye kaynak ayrılması, yatırım yapılması, enerji piyasasında etkinlik, verimlilik, -çünkü rekabet gücü açısından enerji çok önemli- tabii ki, makul, doğru, makroekonomik politika çerçevesi.

Bugün dünyanın gelişmiş ülkelerine bakın, diyelim ki, G-7 ülkelerine bakın. "Bunların büyük bir kısmının ortak özelliği ne" diye sorarsanız, bu ülkelerin ilk gelişme safhalarında çok az kural vardır, hükümetlerin ekonomik faaliyet içerisindeki payı oldukça düşüktür. Bu, beraberinde ne getirmiştir? İnanılmaz bir rekabet getirmiştir. Tarihle de ilgilenmenizi tavsiye ederim, çünkü birçok şeyi anlamak için hakikaten önemli. İyi bir ekonomist, iyi bir stratejist olmak için biraz tarih okumakta fayda görüyorum.

O ilk dönemlerde, dediğim gibi, az kural ve belki vahşi diyebileceğimiz bir düzeyde rekabet var ve o beraberinde müthiş bir momentum getiriyor, ekonomiye de bir ivme getiriyor.

Rekabetin önündeki "En büyük engel" nedir diye sorsanız; büyük kamu sektörüdür. O zaman, çıkar grupları o büyük kamu üzerinden, yani eşit rekabet şartlarının oluşmasını engelleyecek her türlü çabayı gösterirler. Vardır, çıkar gruplarının olması doğaldır. Siz bu ortamı oluşturmalısınız.

Özelleştirme bu ülkede zamanında çok tartışıldı. Tabii, büyük kamu sektörünü nispeten küçültmenin en önemli yollarından bir tanesi, kamuyu bu tür ekonomik faaliyet alanından mümkün olduğunca çıkartmak veya en azından etkisini azaltmak; bence Türkiye o anlamda çok önemli adım attı.

Rakamlar belki tam doğru olmayabilir, çünkü ben bir süredir artık bu tür rakamlarla ilgilenmiyorum. 1990'lı yıllara baksanız, örneğin Türkiye yıllık eğer 100 puan büyüdüyse, -basitleştiriyorum- onun, 9 puanı verimlilikten geldi, geriye kalanı mutlaka, sermaye, daha fazla işçi vesaire. Halbuki, 2000 sonrası döneme bakarsanız, özellikle de son yıllara bakarsanız, Türkiye'deki refah artışının, milli gelir artışının en az % 30'u verimlilikten gelmiştir; önceki dönemde % 9, % 10 civarlarında. Çok önemli bir katkıda bulunmuş.

Onun için, büyük kamu sektörü rekabetin önündeki en büyük engeldir ve mutlaka, mümkün olduğunca onun törpülenmesi veya düzenlenmesi, denetlenmesi lazım; çünkü tekeller kamunun elindedir. Kamu kural dinlemez. Devlet nasıl eşit davransın? Tarafsınız. Kömür ürettiğinizde avantaj sağlıyorsunuz; o da inovasyonu, verimliliği törpülemiyor, tam aksine, köreltiyor. Bu böyle. Bu önemli.

Tabii, çıkar grupları, devlet büyük olmasa da bazen etkili olabiliyorlar. Gümrük Birliğinden önce birçok sektörde, tüketiciye sunulan ürünlerin kalitesi, fiyatı bazında baktığınız zaman, Türkiye'nin ne kadar geride olduğunu hepiniz hatırlarsınız. Basit bir sektör, otomotiv sektörü; 1960'lı yıllardan itibaren Türkiye'de şöyle böyle bir şeyler üretildi. Ben çok iyi hatırlıyorum, İngiltere'ye gittiğimde şok olmuştum (ilk defa 1989 yılında gittim); bizdeki o acayip acayip arabalardan orada yoktu veya 200 paunda falan satılıyordu. Yoktu, yani tamamen bırakılmıştı. Ama Türkiye'de, gümrük duvarları o kadar yüksekti ki, o bahsettiğimiz demode modeller için kuyruk vardı, evet kuyruk vardı; gariban tüketici ne yapsın? Devlet duvarları o kadar yükseltmiş ki, buradakilerin, o tenekelerin kapı kollarını bile değiştirmeye ihtiyacı yoktu. Niye değiştirsin ki, niye yapsın; böyle bir baskı mı var? Yok. Rekabet ortamını oluşturmamışsın ki. Ama ne oldu? Ben çok iyi hatırlıyorum; "Gümrük Birliği olsun mu olmasın mı" tartışmalarının yaşandığı dönemde ben Türkiye'de ekonomisttim ve o dönemde Türkiye'de ekonomisi hakkında birtakım analizlere tabii ki biz de katıldık ve ülkeyi de geziyorduk. Ben çok iyi hatırlıyorum; 1994-1995 döneminde Bursa'ya veya başka taraflara gittiğimizde, "mümkün değil, biz rekabet edemeyiz, alın şu anahtarları Ankara'dakilere verin, biz bu işi yapamayız" falan diyorlardı; ama

bugün, hiç de öyle olmadığı ortaya çıktı. Bugün, dünyayla aşağı yukarı eş zamanda modeller geliyor ve Türkiye'de üretilen modeller çok rahat bir şekilde dünyada satılıyor. 328 milyon liracık olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin toplam otomotiv sektörü ihracatı, kriz olmasaydı geçen sene çok rahat bir şekilde 25 milyar doları aşacaktı. İşte rekabetin önemi.

Onun için, rekabet ortamının iyileştirilmesi, çıkar gruplarının baskısına karşı duracak kurumsal altyapının, yasal altyapının oluşturulması çok zaruridir. Devletin küçültülmesi ve çıkar gruplarına karşı böyle bir konum çok önemlidir.

Türkiye'de herkes çıkar üretimden, üreticiden bahseder, bunların korunmasından, kollanmasından, desteklenmesinden bahseder (bunu söylüyorum, kayda da alıyorsunuz, umarım şey olmaz); bence bu yanlış bir yaklaşım. Niye yanlış bir yaklaşım? Üreticiyi korumanın en güzel yolu, tüketiciyi korumaktır. Tüketilmeyecek mal niye üretilsin ki? Tüketici haklarının maksimizasyonu, bakın, bir ülkenin gelişmesinde çok kritik bir değişkendir, en kritik değişkenlerden bir tanesidir. Gelişmiş toplumların hemen hemen hepsinde tüketici koruma ön plandadır. Zaten, siz tüketiciyi korudunuz mu, sizin üreticiniz dünyayla rekabet edebilecek dünya standartlarında mal ve hizmet üretir ve uzun dönemde hiçbir sıkıntıya girmez; ama siz, üreticiyi yanlış bir şekilde yönlendirir, korumaya çalışırsanız tüketiciyi cezalandırırsınız siz o malı belki burada satarsınız ama kolay kolay dışarı satamazsınız.

Tabii ki, bir ülkede sanayi stratejisi olacak, üreticisinin yönlendirmesini, teşvikini falan yapacak, o ayrı bir konu, ben ondan bahsetmiyorum; ben, prensip olarak, yani söylem olarak, tüketicinin korunmasını çok çok daha önemli, çok çok daha kritik buluyorum. Tüketici iyi korunursa, o zaman aslında üreticiyi korumuş oluyorsunuz.

Eğer Türkiye'de otomotiv sektörü 1995'te değil de, belki 1960 yılında dışarı açılsaydı, -örnek olarak söylüyorum- belki bugün, -gerçi yine dünyanın önemli üreticilerinden bir tanesiyiz- Avrupa'nın en büyük üretim üssü de olabilirdik, neden olmasın; ben hiçbir sebep görmüyorum. Bizim DNA'mızda, "biz bu işi yapamayız" diye bir şey yok, yani öyle bir şey yok. DNA hikâyelerine bakarsanız, bazı adamlara göre, 200 bin yıl önce herkes Afrika'nın bir yerinden çıkmış gelmiş. Sonuçta, Türkiye, rekabet ortamının iyileştiği sektörlerde bakın ön plana çıkıyor ve rahat bir şekilde bunu başarabiliyor. Onun için, ben çok rahatım.

Bizim mutlaka daha adil bir rekabet ortamı oluşturmamız lazım. Bunu yapmanın yolu, rekabetin önündeki engelleri azaltmaktan geçer. Bu da nasıl olur? Dediğim gibi, iş ortamını iyileştirerek olur. Diyelim ki, yerelde herhangi bir işi yapmak için lisans almak için aylarca bekliyorsanız, o ülke açısından bence önemli bir sıkıntıdır. Basitleştirmek lazım. O nedenle de bizim Hükümetimiz

hakikaten, bürokrasiyi azaltma anlamında çok somut adımlar attı. Bunlar verimliliği artıran faktörler, çok çok önemli. Ben çok iyi hatırlıyorum; eskiden en ufak bir şey için ikametgah belgesi isteniyordu. Evden çıkacaksınız, muhtarı bulacaksınız, -bazen bir resim de gerekiyor- sonra kuyrukta bekleyeceksiniz, o belgeleri teslim edeceksiniz; nüfus cüzdanı veya sabıka kaydı için de öyle. Bunlar basit şeyler ama önemli şeyler. Zaten ben dedim ya, hep makroekonomik politikalarda sorun aranır, yanlış, mikro düzeye inmek lazım, mikro düzeydeki o küçük parçacıklar üzerinde durmamız lazım.

Bakın, -bu önemli bir husus- şu anda bizim gündemimizde ne var? Diyelim ki, Büyük Mağazalar Kanun Tasarısı var; tabii, esnaf duyarsa yine kızar bana ama ben doğru bulmuyorum. Bütün ekonomiler açısından perakende sektörü çok önemli bir sektör, istihdam açısından çok kritik bir sektördür ve ekonomi içindeki büyüklüğü de çok önemlidir. Amerika'da tüketiciye genelde büyük mağazalar hizmet eder; orada "Wallmart" vardır, "Target" vardır, "Kmart" vardır vesaire vesaire. Amerika'daki perakendecilik sektörünü alın Japonya'dakiyle karşılaştırın. Japonya'da, "Mamenpop!" dedikleri, bizim bildiğimiz, köşe, bakkal vesaire var.

"Mc.Kenzie"nin yaptığı en son çalışmaya göre, Amerika'da perakendecilik sektöründeki verimlilik Japonya'dakinden çok çok daha yüksek, yanlış hatırlamıyorsam, Japonya'daki verimlilik Amerika'dakinin % 40'ı veya 60'ı düzeyinde. Büyük farklar var. Bu çok önemli. Dikkat ederseniz, Amerika'ya giden herkes bol bol alışveriş yaparak geliyor; büyük pazar, rekabet ortamı çok iyi, orada birçok şeyi ucuza alabiliyorsunuz. Onun için, ürün piyasalarındaki rekabet farklılıkları bir ülkenin ekonomik performansında çok belirleyicidir.

Bunları ben söylemiyorum; yapılan birçok çalışma bunu ortaya koyuyor ve aslında benim bugünkü konuşmamın da temelindeki şeyde budur. Daha önce Mc.Kenzie Enstitüsünün başındaki adam bir kitap yazmıştı; bu hususlar çok daha detaylı, çok daha güzel bir şekilde ortaya konuluyor. Bütün çalışmalar bunu destekliyor.

Onun için, hakikaten özünde, eğer yapabilirsek, "rekabet, rekabet, rekabet"; Türkiye için de, rekabet ortamını iyileştirme anlamında ben bunu çok önemsiyorum.

Uluslararası rekabet gücü çok kritik bir değişkendir; çünkü dünya artık dümdüz hâle geliyor. Her ne kadar bu krizle birlikte korumacılığın falan başlayacağı gibi birtakım kaygılar olsa da, en azından, bizim bildiğim ölçüde bir şey olmadı.

Rekabet edecekseniz, kusura bakmayın, kafanızı kuma gömüp eğitim sistemini bu hâliyle devam ettiremezsiniz. Bizdeki işsizlerin % 57'si lise eğitimine dahi sahip değil; yani Türkiye'deki işsizlerin % 57'si lise altı eğitime sahip. Bunlarla nasıl dünyayla rekabet edeceksin?

Çok ciddi bir şekilde gerek eğitim sisteminde gerek altyapıda, gerekse Ar-Ge konusunda, enerji konusunda önemli adımlar atılması lazım ki attık. Mesela enerji konusunda, yanlış hatırlamıyorsam, Türkiye 2002 yılına kadar toplamda sadece 13 bin megavatlık bir hidroelektrik santral imkânına kavuşmuş ki bunun için de GAP da var biliyorsunuz. Şu anda 20 bin megavat inşa hâlinde. Nasıl oluyor bu? Çok basit. Devletin imkânlarıyla 20 bin megavatı yapmaya kalk, 100 yılda bitiremezsiniz, belki 200 yılı aşar, çünkü öyle bir bütçe imkânı yok. Bana Veysel Bey söylüyordu; DSİ Genel Müdürü olduğunda, projelerin toplam değeri 82 katrilyonmuş, kendisine verilen para, yanlış hatırlamıyorsam, 2 trilyonmuş. 2003'ten bahsediyorum, 40-50 yıldır devam eden projelerden bahsediyorum. Devletin çekmecelerinde 1400-1500'e yakın hidroelektrik santral projesi vardı; bunları devlet yapmaya kalksa herhâlde en az bir 100 yıl beklemesi lazım. Ne yaptık? Bu özel sektöre, kullanım hakkı çerçevesinde verdik. Şu anda özel sektör bunları yapıyor. Bu doğru mu yanlış mı? Kesinlikle doğru.

Bizim enerjide dışa bağımlılığı azaltmamız lazım, enerjide kaynakları çeşitlendirmemiz lazım, Türkiye enerjide kendi imkânlarını ön plana çıkartması lazım. Neden? Öbür türlü mümkün değil; nasıl rekabet edeceksiniz? Bugün özellikle petrol, doğalgaz çok önemli bir girdi ve fiyatları inanılmaz şekilde yukarı bir trende girmiş durumda ve kolay kolay da kalıcı bir şekilde tekrar aşağı trende gireceğe benzemiyor.

O zaman, kaynak çeşitliliği, ülkenin kendi özkaynaklarını daha iyi bir şekilde değerlendirmesi ön plana çıkıyor.

Eğitim konusunda da aslında Türkiye'de çok mesafe kat etti. Bakın, Türkiye'de hakikaten tartışmalar yaşanıyor ama okul öncesi eğitim önemli bir konsepttir. 2002 yılında 100 öğrenciden sadece 11 tanesi okul öncesi eğitim görebiliyordu, bugün ise yüzde 35'e varmış durumda; bu düşük bir rakam, tamam, ama çok önemli bir mesafe kat edildi ve öyle ümit ediyorum ki, 2012 yılının sonuna kadar belki yüzde 50'sine ulaşırız. Hatta, ben bir çalışma gördüm, 32 yılda % 85'e varmış.

Bunlar önemli şeyler. Üniversite belki tek başına yetmez. Diyorlar ki, "Üniversiteleri, kanun çıkartıyorsunuz açıyorsunuz ama ortalıkta ne öğretim görevlisi var ne bina var." Yanlış bir yaklaşım. Tabii ki, önce bir kanun çıkacak ki, öbürleri olsun. Şu anda bizim yurtdışında master, doktora yapan en az 100 bin tane vatandaşımız var. Onun için, kaygılanacak hiçbir şey yok. Bu sene,

en son yapılan bütçede, -yeni olduğu için söylüyorum- normal üniversite ödeneklerine ek olarak, YÖK'e, sadece öğretim görevlisi yetiştirmek için 250 milyon lira ek para, üniversitelerin binalarının tamamlanması, altyapısının tamamlanması için de bir ek 250 milyon lira para verdik; 7000 tane öğretim görevlisi kadrosu verdik. Onun için, bunlar önemli. Altyapıda da aynı şekilde. Türkiye aslında Cumhuriyet'in ilk döneminde demiryoluna muazzam bir öncelik vermiş, fakat sonrasında maalesef hiçbir şey olmamış. 1923 yılıyla 1950 yılı arasında yıllık ortalama 118 kilometrelik demiryolu yapılmış; 1950'yle 2003 yılı arasında yıllık ortalama 11 kilometrelik demiryolu yapılmış. Bu yapılan demiryolları da maalesef, tek şerit, sinyalizasyon yok, elektrifikasyon yok. Buyurun işin içinden çıkın. Onun için kimse de kullanmamış. Geldiğimiz noktada, mal ve insan taşımacılığının % 90-95'i karayoluyla yapılıyor; pahalı, ama fiili durum bu. Bunu değiştirmek lazım.

Biz, elektrifikasyon, sinyalizasyon anlamında 4700 kilometreye yakın demiryolunu rehabilite ettik. Şu anda tekrar, yanlış hatırlamıyorsam, yıllık 100-110 kilometre şeye ulaşmaya başladık; yani yıllık inşa bakımından tekrar Cumhuriyet'in ilk dönemlerini yakalamaya çalışıyoruz. Bunlar önemli.

Siz de biliyorsunuz ki, karayolu taşımacılığıyla örneğin denizyolu taşımacılığının maliyeti açısından bazen 7 kata varan farklar oluşabiliyor, hatta daha fazlası olabiliyor. Ben öyle örnekler duydum ki bazen, Gaziantep'ten unu yükleyip Irak'a götürmenin navlun maliyeti, Amerika'dan gemiye yükleyip Irak'a getirmekten daha pahalı. Çinliler bizden büyük büyük parça mermer blokları alıyorlar ve Dubai'de bizden daha ucuza satıyorlar, bizim mermeri bizden daha ucuza satıyorlar. Neyse. Bunlar mesele.

O açıdan, altyapı da çok önemli, beşeri sermaye de çok önemli ve Ar-Ge çok çok kritik.

Bakın, eğer Türkiye'de katma değeri yüksek ürünlere geçmek istiyorsak, hakikaten tasarruf oranını arttırmak istiyorsak, milli geliri arttırmak istiyorsak, şirketlerin kârlılıklarını arttırmak istiyorsak, yani kâr marjlarını yükseltmek istiyorsak, bu, bağırıp çağırmakla, slogan atmakla, devlet yardımlarıyla hiç hiç olmuyor. Bu neyle olur? Tabii ki, bu sektörleri, doğru rekabet ortamını oluşturarak, marka yaratmaya, Ar-Ge yapmaya teşvik etmekle olur. Onun için, kolaycı bir yol yok.

İsrail minnacık bir ülke ama neredeyse bizim kadar ihracat yapıyor ve ihracatının çok büyük bir kısmı Hightech, yani yüksekteknoloji ürünleri. Nasıl oluyor? Basit. Adamların kişi başına Ar-Ge harcaması (milli gelire oran olarak) bizim 5 katımız da ondan dolayı.

Bu iş sadece birilerinin desteğiyle olmuyor; tabii o da önemli, onu da yapanlar var. Bugün Kuzey Avrupa ülkeleri de aynı şekilde. Türkiye'de aslında kaynak da var. Bu kaynakların nasıl kullanıldığı önemli.

Türkiye'de kurumsal altyapı; burada Avrupa Birliği sürecini ben çok önemsiyorum. Bununla da kapatacağım.

Avrupa Birliği sürecine birçok kişi tarafından sadece üyelik perspektifiyle bakılıyor. Bence, "üye olur mu olmaz mı" şeklindeki tartışmalar çok yersiz, çok anlamsız. Biz eğer Avrupa Birliği üyeliğinin gereklerini yerine getirirsek üye olup olmamamız ikincildir. Asıl olan, bizim birinci sınıf demokrasiye, birinci sınıf kurumsal altyapıya, birinci sınıf yasal altyapıya kavuşmamızdır; gerisi hikâye. Üye olup da, bu bahsettiğimiz anlamda, ciddi anlamda bu şartları yerine getiremeyen bir sürü ülke var ve onlar ile Batı Avrupa arasındaki kişi başına gelir farkı devam eder. Gerçek anlamda bir yakınsama, istiyorsanız, o zaman özüne inmeniz lazım.

1995 yılında Gümrük Birliği müzakere edilmiş, biz o zaman Avrupalılara demişiz ki söz, devlet yardımlarına ilişkin yasal çerçeveyi çıkartacağız, ama o günden bugüne çıkartmamışız. Niye çıkartmıyoruz? Basit korkulardan dolayı. Bazı sektörlerde biz ne yaptık? Patent korumadık, bilmem ne yapmadık. İyi mi yaptık? Bence çok yanlış yaptık. Bakın, rekabete açtığınız alanlarda bir sıkıntı mı oldu? Ben katılmıyorum. Her şeyi üreteceksin, her konuda rekabet; böyle şey olur mu? Daha David Ricardo dönemlerinde bu tür şeyleri çöpe attılar. Sen, belli alanlarda rekabet üstünlüklerin vardır, onlara doğru politikalarla, doğru çözümlerle yoğunlaşacaksın.

O nedenle, bu dönemde yapacağımız önemli hususlardan bir tanesi; Avrupa Birliği müzakere sürecinde ev ödevlerimiz belli, hakikatken inandığımız için bu şartları yerine getirmemiz lazım. Türkiye'nin, dediğim gibi, her yönüyle birinci sınıf bir noktaya gelmesi için bunları yapmamız lazım. Bunların başında tabii ki "rekabet faslı" ve "devlet yardımları" geliyor. Geçen hafta Bakanlar Kurulunda, Devlet Yardımlarına İlişkin Yasa sunuşu yapıldı ve imzaya açıldı; inşallah yakında Meclisten de geçer. Böylece, Türkiye ilk defa, verdiği teşviklerin sayısını, miktarını bilir ve ondan sonra belki de ilk defa bir etki analizi yapar, çünkü bu kadar kaynak bölük pörçük bir şekilde dağıtılıyor. İyi de, bunun sonucu ne oldu diye biz merak ediyoruz. Bizden öncekiler de keşke merak etselerdi de bu 1995'te yapılsaydı. Neyse, konu o değil.

Bu ülkede birçok ilk oluyor; ilk defa bir güneş enerjisi haritası çıkartılıyor, ilk defa bir rüzgâr enerjisi haritası çıkartılıyor, ilk defa nüfus sayılıyor. Daha önce nüfusumuzu bile sayamamışız. İlk defa, yavaş yavaş adam gibi bir envanter çıkartılıyor. Her konuda bir envanter çıkıyor ve ona dayalı olarak tabii ki politika üretmek lazım, ülkenin rekabet ortamını ve uluslararası konumlandırmasını ona göre yapmak lazım, çabalamak lazım.